Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

Handreiking Algoritmeregister

Aan de slag met het Algoritmeregister

Mei 2025 | Versie 1.3

Inhoud

1 Inleiding 03
- 1.1 Handvatten 03
- 1.2 Voor wie? 03
- 1.3 Kernvragen, hoofdstukken en leeswijzer 03
- 1.4 Over deze handreiking 04

2 Wat zijn de doelen van het Algoritmeregister? 05
- 2.1 Doelen 05
- 2.2 Doelgroep van het Algoritmeregister 06

3 Welke algoritmes horen in het register thuis? 07
- 3.1 Definitie van een algoritme 07
- 3.2 Gebruik terminologie 07
- 3.3 Relatie scope register en de AI-verordening 08
- 3.4 Hulpmiddel selectie algoritme voor publicatie 08
- 3.5 Toelichting op velden hulpmiddel 10

4 Welke informatie publiceren we over een algoritme? 13
- 4.1 Volledigheid 13
- 4.2 Toegankelijke taal 13
- 4.3 Versie publicatiestandaard 13

5 Welke organisaties publiceren in het Algoritmeregister? 14
- 5.1 Overheid 14
- 5.2 Inzet algoritmes van derden 14
- 5.3 Verantwoordelijkheid 14

6 Governance 15
- 6.1 Wijzigingen 15
- 6.2 Aansluitproces 15
- 6.3 Doorlooptijden publicatie 16
- 6.4 Noodprocedure 16
- 6.5 Auteursrecht 16
- 6.6 Eigenaarschap 16

7 Aan de slag met het Algoritmeregister 17
- 7.1 Gefaseerde aanpak 17
- 7.2 Meedenken in de community 17
- 7.3 Decentrale registers 17
- 7.4 Inventariseren, selecteren en publiceren 17

Bijlage 1: Voorbeelden 19

Bijlage 2: Uitleg AI-verordening 20

Bijlage 3: Relatie AVG 23

1 Inleiding

December 2022 lanceerde staatssecretaris Van Huffelen de eerste versie van het Algoritmeregister van de Nederlandse overheid. Sindsdien kan elke overheidsorganisatie algoritmes in het Algoritmeregister publiceren. Het Algoritmeregister is een middel waarmee organisaties transparant kunnen zijn over de algoritmes die zij inzetten in hun processen.

Als we het in dit document over *algoritmes* hebben, dan bedoelen we in dit geval *de beschrijvingen* van algoritmes.

1.1 Handvatten

Voor een zinvol en goed functionerend Algoritmeregister is duidelijkheid nodig over de te bereiken doelen, welke algoritmes erin thuishoren en welke organisaties erin kunnen publiceren. Met deze handreiking geeft een interbestuurlijke werkgroep deze duidelijkheid. Ze geeft daarmee overheidsorganisaties bruikbare handvatten om met publicatie van hun algoritmes aan de slag te gaan.

1.2 Voor wie?

Deze handreiking is bedoeld voor professionals bij overheidsorganisaties die aan de slag willen en kunnen met het publiceren van algoritmes. Je vindt hier werkdefinities, kaders en procesvoorstellen, waarmee iedere organisatie aan de slag kan op een manier die past bij de unieke kenmerken van de organisatie.

De handreiking bevat geen uitgebreide inleidingen en geen hulpmiddelen voor het organiseren van draagvlak in de eigen organisatie. Steeds meer informatie en hulpmiddelen daarvoor vind je in de Algoritmes Pleio-omgeving.

Deze handreiking wordt regelmatig herzien op basis van de laatste inzichten. De omgeving is namelijk nog zeer veranderlijk. Daarnaast zullen we regelmatig feedback verwerken en nieuwe onderwerpen toevoegen. Op deze manier groeit de handreiking mee met de behoeften van de omgeving. We horen graag jouw bevindingen na gebruik van deze handreiking, via algoritmeregister@minbzk.nl.

1.3 Kernvragen, hoofdstukken en leeswijzer

Deze handreiking beantwoordt de volgende kernvragen rond registratie in het register. Deze vragen staan ieder centraal in een eigen hoofdstuk. Een korte leeswijzer per hoofdstuk.

2. Wat zijn de doelen van het Algoritmeregister?
Waar doen we het allemaal voor? We identificeren de belangrijkste doelen achter het register, en bieden overheden daarmee een basis om de 'geest van het register' na te leven.

3. Welke algoritmes horen in het Algoritmeregister thuis?
Hoe hangt dit samen met de AI-verordening? Naast een bruikbare werkdefinitie vind je hier een handig hulpmiddel om te bepalen welke algoritmes jouw organisatie kan publiceren.

4. Welke informatie publiceren we over een algoritme?
Hoe maak je de algoritmes uitlegbaar? Welke informatie is daarvoor nodig en hoe schrijf je dat helder en begrijpelijk op?

5. Welke organisaties publiceren in het Algoritmeregister?
Het register is voor de hele overheid. Maar wat valt er allemaal onder overheid en wie is verantwoordelijk voor publicatie?

6. Hoe hebben we de governance geregeld?
Op welke wijze kun je aansluiten, wat zijn de doorlooptijden?

7. Hoe kun je aan de slag gaan met het Algoritmeregister?
Acties en tips om mee te doen.

1.4 Over deze handreiking

Deze handreiking is samengesteld door een interbestuurlijke werkgroep[1]. De werkgroep heeft als doel om interbestuurlijke afspraken voor te bereiden, te adviseren over de doorontwikkeling van het Algoritmeregister, besluitvorming te ondersteunen en ervaringen te delen naarmate het Algoritmeregister verder groeit. Deze handreiking is het eerste product van deze werkgroep.

In september 2024 is de handreiking aangepast naar deze 1.1. versie, naar aanleiding van de inwerkingtreding van de EU verordening. Ook is categorie D duidelijker omschreven.

[1] Een interbestuurlijke werkgroep bestaat uit alle Nederlandse overheidslagen. Deelnemers zijn koepelorganisaties: IPO, VNG en UvW; ministeries: EZK, LNV, JenV, FIN, IenW en BZK; en (rijks)uitvoeringsorganisaties: RVO, UWV en Belastingdienst.

2 Wat zijn de doelen van het Algoritmeregister?

Bij het realiseren van het Algoritmeregister moeten we keuzes maken. Bijvoorbeeld over welke algoritmes we willen publiceren. Die keuzes sluiten aan op de doelen van het register. De werkgroep heeft een groot deel van de mogelijke doelen expliciet en inzichtelijk gemaakt. De overige doelen worden gezien als belangrijke bijvangst.

Het is belangrijk om deze doelen in het achterhoofd te houden wanneer jouw organisatie algoritmes wil gaan aanleveren op basis van deze handreiking.

2.1 Doelen

Met de doelen in onderstaande figuur kunnen we de keuzes rond het Algoritmeregister verantwoorden. Deze doelen lichten we onder de afbeelding toe.

De regering wil dat de overheid algoritmes verantwoord gebruikt. Mensen moeten erop kunnen vertrouwen dat algoritmes voldoen aan de waarden en normen van de samenleving. En er moet uitleg zijn over hoe algoritmes werken. Dat doet de overheid door algoritmes voor het gebruik te controleren op hoe ze werken en op eventuele discriminatie en willekeur daarbij. Wanneer de overheid open is over algoritmes en hun toepassing, kunnen burgers, organisaties en media haar kritisch volgen en controleren of ze de wet en de regels volgt.

Alleen transparantie bieden is niet voldoende er komt meer kijken bij het verantwoord gebruik. Onderstaand worden de verschillende doelen toegelicht die in totaliteit moeten bijdragen aan het vertrouwen.

Figuur 1 *Belangrijkste doelen van het Algoritmeregister in hun samenhang*

Toelichting op de doelen:

1. Hoofddoel of algemene visie: vertrouwen in de overheid vergroten
De overheid is er onder andere om maatschappelijke meerwaarde te bieden. Dit kan de overheid alleen effectief doen als er vertrouwen in de overheid is en mensen zich gehoord en betrokken voelen. Het Algoritmeregister moet bijdragen aan het verbeteren van het vertrouwen in de overheid.

2. Versterken van de positie van burgers en bedrijven
Er zijn verschillende voorbeelden (bijvoorbeeld de Kinderopvangtoeslagaffaire) waarbij burgers en bedrijven niet in staat zijn gebleken zich te verdedigen tegen dwalingen van de overheid. Met het Algoritmeregister krijgen burgers en bedrijven meer informatie in handen over hoe processen werken en welke keuzes worden gemaakt.

3. Demystificatie van algoritme- en AI-gebruik
Voor veel mensen is onduidelijk wat een algoritme is en hoe dat effect heeft op hun leven. Het Algoritmeregister maakt inzichtelijk waar en hoe algoritmes en AI worden gebruikt door de overheid. Het maakt daarmee algoritme- en AI-gebruik meer concreet en tastbaar.

4. Verantwoord handelen
De overheid moet op een verantwoorde manier handelen. Het Algoritmeregister maakt het handelen van de overheid meer openbaar. Door het registeren en publiceren van algoritmes kijkt een organisatie automatisch kritischer naar de algoritmes die zij inzet. Zo wordt er bij registratie gevraagd om de risico's te beschrijven en of er een impact assessment is uitgevoerd.

5. Controleerbaarheid van de overheid vergroten
Door te laten zien wat de overheid doet, kunnen burgers en organisaties beter controleren wat de overheid doet. Het Algoritmeregister ondersteunt de maatschappelijke controleprocessen.

6. Vergroten uitlegbaarheid
De overheid moet haar besluiten altijd kunnen uitleggen. Het proces van het vullen van het Algoritmeregister dwingt de overheid om haar besluitvormingsproces en de eventuele toepassing van algoritmes begrijpelijk uit te leggen. Daarnaast kunnen burgers hierdoor proactief aangeven of een uitleg duidelijk is en overeenkomt met hoe zij de werking ervaren.

7. Transparanter zijn over het handelen
Om openheid en controleerbaarheid te kunnen bieden, moet de overheid transparant zijn. Een van de manieren om dit te doen is het zorgvuldig vullen van het Algoritmeregister. Dit sluit aan bij de Code Goed Digitaal Openbaar Bestuur[2] waarin transparantie een van de waarden is: '*De overheid streeft naar openheid en transparantie van zaken aangaande technologie en data en draagt er zorg voor dat (de totstandkoming van) informatie toegankelijk is voor iedereen.*'

2.2 Doelgroep van het Algoritmeregister

Het Algoritmeregister is er in principe voor iedereen. Voor de vulling van het Algoritmeregister houden we grofweg twee doelgroepen in gedachten:

- Mensen zonder veel kennis van algoritmes
- Mensen met meer interesse in en kennis van algoritmes

We beperken ons in dit document bewust tot deze twee doelgroepen, om daarmee beter tot een nuttig en uitvoerbaar Algoritmeregister te komen. De werkgroep is zich ervan bewust dat er meer doelgroepen zijn[3], zoals de overheid zelf of bedrijven. Het uitgevoerde doelgroepenonderzoek[4] onderschrijft ook deze grove opsplitsing. De keuze is gemaakt om in eerste instantie de burger te bedienen door te streven naar informatie op B1 niveau op een centrale plek. Experts kunnen doorklikken voor meer details en technische informatie. Zie voor meer informatie over de te publiceren informatie in hoofdstuk 4.

2 Code Goed Digitaal Openbaar Bestuur | Rapport | Rijksoverheid.nl
3 Zie bijvoorbeeld het artikel 'Doelgroepen in beeld' op de Algoritmes site op pleio.nl
4 Hoe ervaren potentiele gebruikers het Algoritmeregister? · Algoritmes (pleio.nl)

3 Welke algoritmes horen in het register thuis?

Wanneer een organisatie over wil gaan tot publicatie van algoritmes, is een van de eerste vragen: wat zijn algoritmes en welke publiceren we? In dit hoofdstuk geven we antwoord op die vragen. We focussen op 'impactvolle algoritmes'. Van daaruit bepalen we welke algoritmes overheidsorganisaties kunnen publiceren. Belangrijk daarbij is de samenhang met de aankomende Europese AI-Verordening.

3.1 Definitie van een algoritme

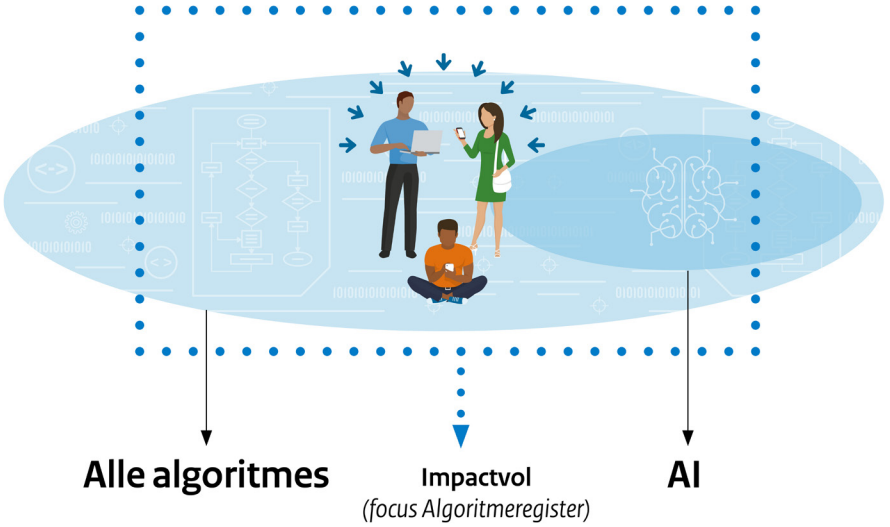
Er zijn veel definities van een algoritme. In deze handreiking hanteren we de definitie van de Algemene Rekenkamer:

'Een set van regels en instructies die een computer geautomatiseerd volgt bij het maken van berekeningen om een probleem op te lossen of een vraag te beantwoorden.'

Dit is een brede definitie die de maximale reikwijdte weergeeft van dingen die in het Algoritmeregister kunnen worden opgenomen. Waar de definitie van de Algemene Rekenkamer spreekt van "om een probleem op te lossen of een vraag te beantwoorden" bedoelen we dat in deze handreiking ook als "om een taak of proces uit te voeren of tot een besluit te komen". Hierin kunnen één of meer algoritmes voorkomen. Het is belangrijk om als organisatie zelf te kijken wat een logische bundeling is van stappen waarin algoritmes actief zijn. Zie bijvoorbeeld het TVL[5] (tegemoetkoming vaste lasten) algoritme waarbij gekozen is om dit eenmalig te beschrijven terwijl het in meerdere processen wordt ingezet. Deze afweging kan in elke situatie weer anders zijn. Een organisatie kan dus zelf het best bepalen wat een logische bundeling is en waarom.

Daarnaast hebben we het in deze handreiking over zowel Artificiële Intelligentie (AI) als algoritmes. In figuur 2 zie je daar een visuele weergave van. De essentie is dat AI is opgebouwd uit algoritmes. Maar niet alle algoritmes zijn AI. Beide kunnen impactvol zijn, dat is de focus van het Algoritmeregister. In paragraaf 4 geven we meer handvatten om de impact te kunnen bepalen en of een algoritme moet worden opgenomen in het register.

3.2 Gebruik terminologie

Figuur 2 *Relatie AI en (impactvolle) algoritmes*

5 TVL Risicomodel - Rijksdienst voor Ondernemend Nederland - Het Algoritmeregister van de Nederlandse overheid

De termen *hoog-risico*, *impactvol*, *AI* en *Algoritmes* worden veel door elkaar gebruikt.
Wij hanteren uitsluitend de volgende twee termen:

1. Hoog-risico AI (systeem) => Hiermee bedoelen we altijd de definitie zoals deze in de AI-verordening wordt gehanteerd (zie paragraaf 3.2).
2. Impactvolle algoritmes => Dit betreft de minimale reikwijdte van het Algoritmeregister. Het omvat de hoog-risico AI-systemen zoals gedefinieerd in de AI-verordening én de algoritmes die we daarnaast als impactvol beschouwen. In paragraaf 3.4 gaan we verder in op deze categorie.

3.3 Relatie scope register en de AI-verordening

De Europese AI verordening is van kracht geworden op 1 augustus 2024.[6]. In de AI-verordening zijn AI-systemen onderverdeeld in verschillende categorieën, zoals verboden praktijken, hoog-risico AI-systemen en AI-systemen met geen/minimale risico's. Afhankelijk van de categorie waarin een AI-systeem valt, gelden zwaardere of minder zware eisen waar die systemen aan moeten voldoen.

Hoog-risico AI-systemen volgens de definitie van de AI-verordening dienen hoe dan ook in het register te worden geplaatst[7]. Een AI-systeem is hoog-risico als het voldoet aan de volgende eisen:

1. het AI-systeem valt onder de definitie van AI-systemen in artikel 3 lid 1 van de verordening en moet o.a. autonome elementen bevatten,
2. het AI-systeem valt onder beschrijving artikel 6 lid 1 van de AI verordening; of
3. het AI systeem wordt in één van de toepassingsgebieden van Bijlage III van de AI verordening ingezet, zoals biometrie, kritieke infrastructuur of rechtshandhaving.

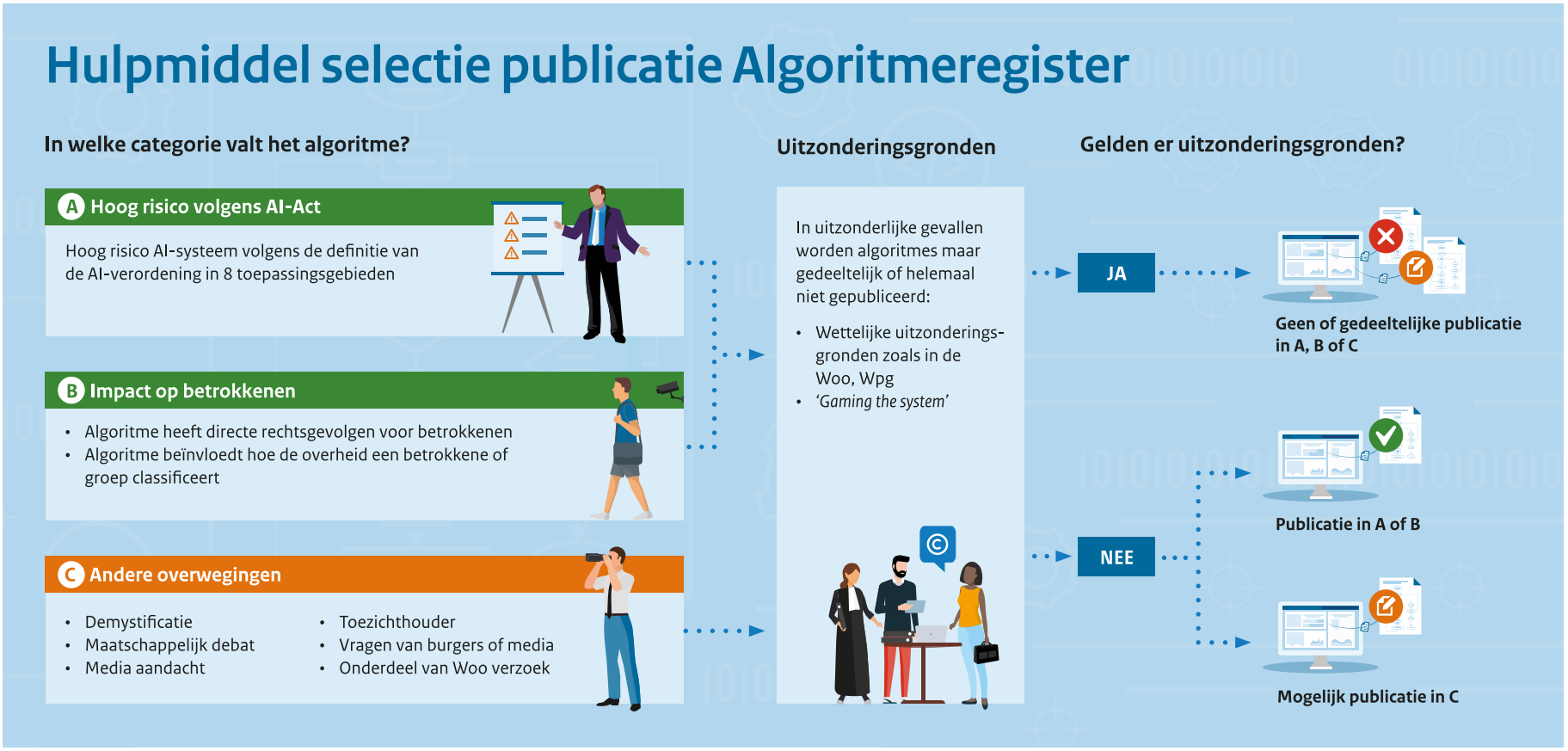
Bovenstaande betreft een versimpelde beschrijving van de AI-verordening. In bijlage 2 is meer informatie te vinden over de AI-verordening. Er wordt een beslisboom in het algoritmekader opgenomen waarmee kan worden bekeken binnen welke categorie een bepaald AI systeem / algoritme valt.

3.4 Hulpmiddel selectie algoritme voor publicatie

De vraag is: welke algoritmes gaan we publiceren in het register om de doelen uit hoofdstuk 2 te behalen? Het hulpmiddel 'Selectie' (zie onderaan deze pagina) helpt organisaties hun algoritmes te categoriseren, en op basis daarvan te bepalen welke algoritmes in het Algoritmeregister gepubliceerd kunnen worden. Alle begrippen in het hulpmiddel 'Selectie' worden in paragraaf 3.4 van een toelichting voorzien. Dit hulpmiddel is van toepassing op zowel bestaande als nieuwe algoritmes in organisaties.

6 Verordening - EU - 2024/1689 - EN - EUR-Lex (europa.eu)

7 De AI-verordening is van kracht op nieuw in te voeren AI-systemen of bij grote wijzigingen op bestaande AI-systemen. Voor de scope van het Algoritmeregister hebben we gebruik gemaakt van de definitie van de AI-verordening. De scope van het Algoritmeregister betreft zowel bestaande als nieuwe AI-systemen.

Figuur 3 *Hulpmiddel selectie*

Hoe te gebruiken?

Gebruik dit hulpmiddel om het gesprek te voeren over de keuze om een algoritme op te nemen en om te bepalen welke informatie je erover vastlegt (zie hoofdstuk 4). Voor dit gesprek is een gemixte groep van betrokkenen bij een algoritme nodig, zoals een eigenaar, opdrachtgever, gebruiker, architect en ontwikkelaar. Daarnaast kan dit hulpmiddel helpen om te prioriteren welke algoritmes je het eerst publiceert.

Prioritering

Het hulpmiddel geeft een categorisering aan: A t/m D. Hierbij worden A en B gezien als de belangrijkste categorieën. Wanneer je als organisaties veel algoritmes hebt of nog onduidelijkheid ervaart over waar te starten, start dan met categorie A en vervolgens B.

Publiceren tenzij

Het uitgangspunt is '*Publiceren, tenzij*'. Dit sluit aan bij het principe 'Open tenzij' dat gehanteerd wordt bij het open-databeleid. Bij twijfel of veel discussie over het wel of niet publiceren, sporen we organisaties aan om wél te publiceren. Dit stellen we voor om niet te veel tijd te verliezen aan discussie over publicatie. Zijn er geen duidelijke gronden om níet te publiceren, publiceer dan over het algoritme.

3.5 Toelichting op velden hulpmiddel

Met het hulpmiddel kan bepaald worden om een algoritme wel, gedeeltelijk of niet te publiceren. Gedeeltelijk betekent dat een algoritme globaal wordt omschreven of met een beperkt aantal velden wordt toegelicht.

Hierbij een korte toelichting op de categorieën:

3.5.1 Categorie A: Hoog risico volgens AI-Verordening

Een algoritme is hoog risico volgens de AI verordening wanneer een algoritme voldoet aan de volgende eisen:

1. het AI-systeem valt onder de definitie van AI-systemen in artikel 3 lid 1 van de verordening, en
2. het AI-systeem valt onder beschrijving artikel 6 lid 1 (dit is voor overheden wat minder relevant); of
3. het AI systeem wordt in één van de toepassingsgebieden van Bijlage III van de AI verordening ingezet.

Neem een hoog risico AI systeem of algoritme op in het Algoritmeregister. Zie bijlage 2 voor een uitgebreidere toelichting op de AI-verordening.

Op 13 juni 2023 is de motie van Dekker-Abdulaziz[8] aangenomen. De motie heeft betrekking op de rijksoverheid en een belangrijk punt in de motie is het verplicht opnemen van alle nieuwe hoog-risico AI-systemen in het Algoritmeregister. Hiermee worden de algoritmes die in categorie A vallen bedoeld.

3.5.2 Categorie B: Impact op betrokkenen

Het betreft hier algoritmes gebruikt in processen met impact op betrokkenen (burger, organisatie). Daaronder scharen we de volgende twee subcategorieën:

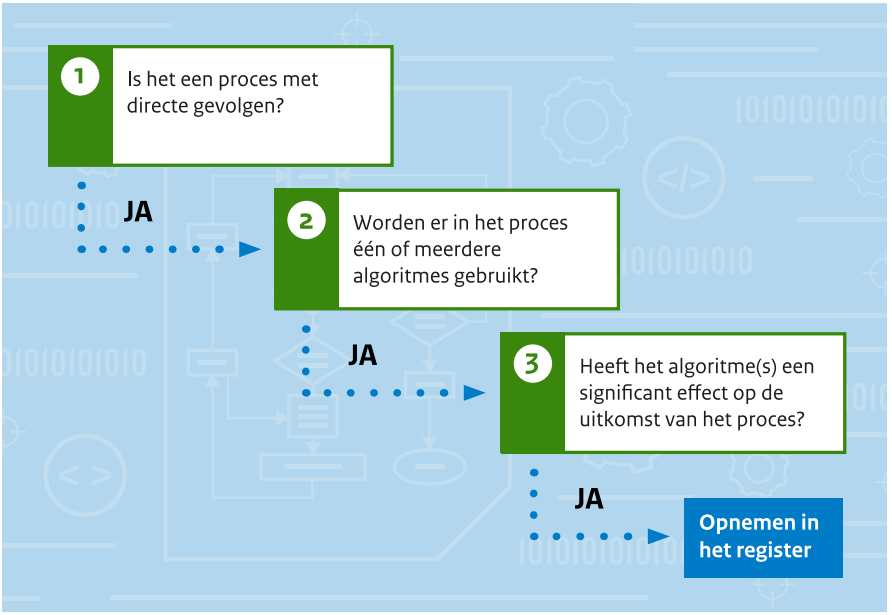
- Het proces waarin het algoritme wordt gebruikt heeft directe rechtsgevolgen voor betrokkenen.
  Denk aan: opleggen van boete of weigeren subsidie;
- Het proces waarin het algoritme zich bevindt, draagt bij aan hoe de overheid een betrokkene of groep categoriseert of benadert.
  Denk aan: profilering of risico-indicatie voor controle.

Toelichting categorie B

Het kan zijn dat een algoritme niet onder categorie A valt, maar wel zodanig impact heeft op betrokkenen dat publicatie wenselijk is.

Dit is het geval wanneer er in (1) processen met directe gevolgen voor betrokkenen (2) één of meerdere algoritmes worden gebruikt (3) welke een significant effect hebben op de uitkomst van het proces.

Wanneer onderstaande drie vragen met 'ja' te beantwoorden zijn dan betekent dit dat ze in ieder geval onder categorie B opgenomen kunnen worden in het Algoritmeregister. Hieronder volgt nog een toelichting per stap.

Figuur 4 *Vragen categorie B*

[8] https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/moties/detail?id=2023Z10790&did=2023D25876

Toelichting op stap 1:
Het proces heeft directe gevolgen voor betrokkenen.

- Het betreft hier *processen* met impact, dat zullen over het algemeen besluitvormingsprocessen[9] zijn. Het proces kan ook bijdragen aan hoe de overheid een betrokkene of groep categoriseert of benadert, door bijvoorbeeld het gebruiken van weegfactoren of voorspellingen. Dit kan gevolgen hebben voor de benadering of behandeling. Zoals risicoscans en fraude signalering algoritmes.
- Onder gevolgen vallen in ieder geval *rechtsgevolgen*. Een rechtsgevolg houdt in dat het besluit volgens de Algemene wet bestuursrecht (Awb) van invloed is op de wettelijke rechten van een betrokkenen, iemands juridische status of zijn rechten uit hoofde van een overeenkomst. Ook betreft het *feitelijke gevolgen* die raken aan belangen van een persoon zoals financiële gevolgen (wel/geen toeslag), gevolgen voor grondrechten (wel/geen rechtsbescherming) en juridische gevolgen (wel/niet in NL blijven, een woning toegewezen krijgen). Ook de selectie voor een inspectie of controle wordt gezien als een gevolg.
- *Betrokkenen* betreft iedereen die te maken krijgt met de Nederlandse overheid. We vatten dit samen als burgers en organisaties.

Toelichting op stap 2:
In het proces worden één of meerdere *algoritmes* gebruikt.

- Voor de definitie van een algoritme zie paragraaf 3.1.
- Een proces bestaat vaak uit meerdere stappen, waarbij sommige door algoritmes en sommige door mensen worden uitgevoerd.
- Een organisatie weet vaak zelf het best welke set aan stappen gezamenlijk het proces met impact op betrokkenen vormen.

Toelichting op stap 3:
Het algoritme heeft een *significant effect op de uitkomst van het proces*:

- Hierbij gaat het **niet** over processen waarin het algoritme een handmatige werkinstructie automatiseert/ digitaliseert. Zoals algoritmes waarbij alle parameters wettelijk vaststaan en het algoritme een (complexe) beslisboom afloopt enkel op basis van deze parameters.
- Hierbij gaat het **wel** over processen waarbij het algoritme een besluit beïnvloedt. Zoals algoritmes waarbij een weegfactor wordt meegegeven wat de vervolgstap in het proces (mede) bepaalt. De weegfactoren worden daarbij ingevuld door de ruimte of vrijheid die een bestuursorgaan toekomt bij het uitvoeren van diens taken.

Let op: deze laatste stap (3) geeft richting. Voer altijd het gesprek in de eigen organisatie. Er kunnen vele redenen waarom er toch sprake is van een significant effect.

Denk bijvoorbeeld aan het feit dat als er sprake is van menselijke tussenkomst, maar het gegeven advies/selectie door het algoritme bijna altijd wordt overgenomen er waarschijnlijk ook sprake is van zo goed als compleet geautomatiseerde besluitvorming. Lees in de bijlage 3 over de AVG hier meer over.

Relatie AVG
Er zijn twee aanknopingspunten in de Algemene Verordening Gegevensverwerking van algoritmes die impact hebben op betrokkenen en daarmee thuishoren in categorie B. Zie voor meer informatie bijlage 3.

In de praktijk
Het is belangrijk op te merken dat elke organisatie zelf verdere duiding moet geven over op welke wijze impact binnen het eigen domein wordt gedefinieerd. Deze handreiking geeft de benodigde 'kapstok' om dit verder vorm te geven. Om nog wat meer handvatten te geven hebben we in bijlage 1 een aantal voorbeelden uitgewerkt.

Categorie B is in deze fase van de ontwikkeling van het Algoritmeregister op deze manier gedefinieerd om verschillende redenen:

- Doel van Algoritmeregister is het vertrouwen in de overheid te vergroten. Daarvoor is betrouwbaarheid belangrijk.
- Met een kleinere scope is er meer kans dat we als overheden tijdig de belangrijkste algoritmes in het register hebben opgenomen.
- Hiermee draagt een kleinere scope in categorie B direct bij aan de doelen van het register.
- Andere algoritmes vallen in categorie C of D.

9 Zie ook motie Slootweg: "verzoekt de regering ervoor te zorgen dat binnen twee jaar alle overheidsorganisaties kenbaar maken aan onze inwoners van welke persoonsgegevens en welke algoritmes ze hebben gebruikgemaakt bij het nemen van het besluit,"

We moedigen uiteraard aan om als organisatie zo transparant mogelijk te zijn over de inzet van algoritmes. Naast categorie A en B kunnen er ook goede redenen zijn om categorie C algoritmes te publiceren.

Met ervaringen uit de praktijk kan de categorie B in de loop der tijd verder worden aangepast. We zien dit dan ook als startpunt.

3.5.3 Categorie C: Andere overwegingen voor publicatie

Indien A en B niet van toepassing zijn kunnen er in de organisatie uiteenlopende reden zijn om deze algoritmes toch te publiceren in het Algoritmeregister, te denken valt aan:

- Algoritmes die (technisch) complex zijn en/of intensief data gebruiken en waarbij publicatie kan bijdragen aan demystificatie van algoritmes en AI.
- Algoritmes die onderwerp zijn van maatschappelijk debat, bijvoorbeeld bij media-aandacht;
  Denk aan: stikstofmodellen, uitwerking coronamaatregelen.
- Algoritmes die onderwerp zijn (geweest) in onderzoek door een toezichthouder of inspectie;
  Denk aan: algoritmes onderzocht door de Algemene Rekenkamer
- Algoritmes op thema's waar burgers of media frequent navraag naar doen.
  Denk aan: toeslagen en visumaanvragen.
- Algoritmes met een (in)directe impact op de omgeving. *Denk aan: omgevingseffecten van algoritmes of wetenschappelijk onderzoek waar beleid op wordt gebaseerd.*
- Algoritmes waarbij door een Woo-verzoek om transparantie gevraagd wordt.
- *Denk aan: opsporen bijstandsfraude bij gemeenten.*
- Langdurig lopende experimenten die veel maatschappelijke aandacht genereren.

Nb. Dit is geen uitputtende lijst, organisaties weten vaak zelf goed bij welke onderwerpen transparantie kan bijdragen aan de doelen van het Algoritmeregister.

3.5.4 Categorie D: Uitzonderingsgronden

In de aanloop naar verplichtstelling stimuleert het kabinet overheidsorganisaties om processen te publiceren waarin impactvolle algoritmes gebruikt worden. Dergelijke publicatie kan wel begrensd worden door wettelijke of gerechtvaardigde uitzonderingen bij bijvoorbeeld opsporing, (rechts)handhaving, defensie of inlichtingenverzameling. Dit kan betekenen dat deze algoritmes niet of slechts gedeeltelijk gepubliceerd kunnen worden.

De uitzonderingsgronden ontslaan organisaties niet van het inzichtelijk hebben van de algoritmes die zij inzetten. Zij moeten kunnen verantwoorden waarom een algoritme onder een uitzonderingsgrond valt. In het Algoritmeregister kan worden aangegeven dat er gebruik wordt gemaakt van algoritmes en op welke wijze deze worden gecontroleerd. Op die manier ontstaat er toch een mate van transparantie die bijdraagt aan meer vertrouwen.

Mogelijke uitzonderingsgronden:

- Wettelijke uitzonderingsgronden zoals bijvoorbeeld van toepassing bij de Woo (wet open overheid) en de Wpg (Wet politiegegevens). *Denk aan opsporing en vervolging van strafbare feiten.*
- 'Gaming the system', dit betekent dat de verstrekte informatie gebruikt wordt om regels te manipuleren voor eigen gewin. *Denk aan de exacte parameters van een bedrijfssubsidie.*
- Systemen en toepassingen die worden ingezet ter ondersteuning aan één van de drie hoofdtaken van de Krijgsmacht of ter ondersteuning van de operationele gereedstelling, inzetbaarheid en instandhouding tenzij hier sprake is van direct contact tussen Defensie en burgers (zoals bijvoorbeeld bij werving- en selectie, sociale mediacommunicatie).
- Systemen en toepassingen die wordt ingezet om operationele systemen te beschermen tegen ongewenste beïnvloeding en cyberaanvallen.

Uitzonderingsgronden kunnen leiden tot geen publicatie of gedeeltelijke publicatie. Als er sprake is van gedeeltelijke publicatie, dan wordt het algoritme geregistreerd onder categorie A, B of C. Bij het relevante veld in het register (bijv. technische werking) wordt aangegeven dat het om een gedeeltelijke registratie gaat en wordt – voor zover mogelijk - aangeven wat er niet wordt gedeeld.

4 Welke informatie publiceren we over een algoritme?

In de publicatiestandaard van het Algoritmeregister staat welke velden met informatie over een algoritme nodig zijn voor publicatie. Het gaat hierbij allereerst om algemene informatie, zoals de naam en een omschrijving van het algoritme. Maar daarnaast bevat de standaard ook meer specifieke informatie, zoals de wettelijke basis of dat er een mensenrechtentoets is uitgevoerd. Op deze wijze bedienen we de verschillende doelgroepen van het Algoritmeregister.

4.1 Volledigheid

We moedigen organisaties aan om alle velden in te vullen. Zo dragen we bij aan het doel om het vertrouwen in de overheid te vergroten. Op dit moment zijn er nog geen velden verplicht, omdat er (nog) geen wettelijke verplichting bestaat. Over het algemeen geldt dat het register lege velden niet toont op de website, met uitzondering van een aantal velden met een hogere prioriteit. Meer hierover vind je in de handleiding Publicatiestandaard.

4.2 Toegankelijke taal

Het Algoritmeregister is voor iedereen toegankelijk. Daarom is het wenselijk om toegankelijke taal te gebruiken. Het streven is B1-taalniveau. Dat zal niet voor alle velden mogelijk zijn, omdat het gaat om technische of juridische onderwerpen. Deze hebben dan vaak ook een specialistische doelgroep, zoals toezichthouders, journalisten of experts. In de handleiding staan een aantal specifieke velden benoemd waar B1 het streven is vanwege de brede doelgroep[10].

4.3 Versie publicatiestandaard

We ontwikkelen de publicatiestandaard verder door, zodat deze beter aansluit bij de behoeften van de verschillende doelgroepen. Dit betekent dat er periodiek een nieuwe versie komt. Een organisatie kan altijd publiceren volgens de laatste vastgestelde standaard. Oudere standaarden blijven ook ondersteund.

[10] De Dienst Publieke Communicatie geeft meer informatie over taalniveau B1.

5 Welke organisaties publiceren in het Algoritmeregister?

In hoofdstuk 3 keken we naar welke algoritmes de overheid publiceert. Voor het bepalen van de scope is het is daarnaast belangrijk om te kijken welke organisaties in het Algoritmeregister publiceren.

5.1 Overheid

Het Algoritmeregister is er voor de gehele overheid. De definitie die we hiervoor gebruiken is ‘een bestuursorgaan of een onder diens verantwoordelijkheid werkzame organisatie’, zoals beschreven in de Algemene Wet bestuursrecht (Awb). Samengevat gaat het dus om de ministeries, uitvoeringsorganisaties, ZBO’s, inspecties en decentrale overheden (provincies, waterschappen en gemeenten).

Er is een grijs gebied rondom semioverheden, denk aan een stichting, energienetwerkbedrijf of universiteit. Die worden gefinancierd door de publieke sector en/of de aandelen zijn in handen van de Nederlandse provincies en gemeenten. Deze vallen niet direct onder de AWB, maar we stimuleren deze partijen zeker om mee te doen.

5.2 Inzet algoritmes van derden

Overheden zijn verantwoordelijk voor de impact van het gebruik van algoritmes op inwoners, ook wanneer hiervoor algoritmes van derden worden ingezet. Deze algoritmes vallen ook binnen de reikwijdte van het Algoritmeregister.

Hierbij is het aan de gebruikende overheidsorganisatie om te zorgen dat alle benodigde informatie in het register wordt opgenomen, mogelijk in samenwerking met de leverancier. We adviseren in de inkoopvoorwaarden met leveranciers voor algoritmen transparantie eisen mee te nemen.

5.3 Verantwoordelijkheid

De organisatie die het algoritme inzet is verantwoordelijk voor publicatie in het Algoritmeregister. Het komt voor dat éénzelfde algoritme bij meerdere organisaties wordt ingezet. Maak in dat geval afspraken over gezamenlijke publicatie. Het wordt binnenkort mogelijk om basisbeschrijving van algoritmes over te nemen en daarna alleen specifieke organisatie informatie toe te voegen.

6 Governance

Onderstaande afspraken gelden vooruitlopend op een uitgebreidere set aan afspraken (Service Level Agreement) die het komende jaar wordt opgesteld. Daarnaast wordt de doorontwikkeling van het Algoritmeregister tot en met eind 2024 nog projectmatig aangepakt. Eind 2024 vindt er overdracht richting een beheerorganisatie plaats en worden eventuele nieuwe afspraken en processen gecommuniceerd.

6.1 Wijzigingen

6.1.1 Publicatiestandaard

Het Algoritmeregister wordt nog tot eind 2024 projectmatig aangestuurd door BZK in samenwerking met ICTU. Tot in ieder geval het eind van 2024 worden wijzigingen van de publicatiestandaard afgestemd via de interbestuurlijke werkgroep en open meet-ups. In de toekomst zal een beheerpartij deze taken overnemen en hiervoor de benodigde processen inrichten.

Het is bij een nieuwe versie niet nodig gelijk de gepubliceerde algoritmes aan te passen. De applicatie ondersteunt meerdere versies naast elkaar. Via het webformulier is het heel laagdrempelig een algoritme aan te passen naar een nieuwe versie.

6.1.2 Functionaliteit Algoritmeregister

De doorontwikkeling van het Algoritmeregister wordt samen met de gebruikers gedaan. Dit kan door aan te sluiten bij de heartbeats, meet-ups, sprintsessies en demo's die we organiseren. Of neem contact met ons op via algoritmeregister@minbzk.nl. Ook is er een uitgebreid doelgroepenonderzoek[11] uitgevoerd waaruit we de belangrijkste rode draden voor doorontwikkeling zullen halen. Het projectteam kijkt waar de meeste behoefte aan is en geeft daar prioriteit aan.

6.2 Aansluitproces

Het advies is om zo vroeg mogelijk in het proces te starten met registratie in het webformulier[12]. Op deze manier wordt er al een beeld gevormd hoe de registratie eruit zal gaan zien. De informatie kan op deze manier ook makkelijk gecontroleerd worden, bijvoorbeeld door gebruik te maken van de downloadfunctionaliteit in het webformulier. De teksten hoeven dus nog niet helemaal af te zijn bij de start.

Aanleveren kan via het webformulier of de API. Dat is in een aantal stappen gerealiseerd.

1. Het proces start met de organisatie die contact opneemt via algoritmeregister@minbzk.nl.
2. Na aanmelding van BZK bij ICTU kan het aansluitproces binnen 3 werkdagen starten. Hiervoor neemt ICTU contact op met de organisatie.
3. Er zal een *voorbespreking* plaatsvinden tussen de contactpersoon van de organisatie met de implementatiebegeleider van ICTU om de aansluiting goed voor te bereiden.
4. Vervolgens wordt er een online *aansluitsessie* georganiseerd. Tijdens deze sessie krijgt de contactpersoon een account en assistentie bij het invullen en publiceren.
5. Hierna kan de organisatie zelfstandig nieuwe algoritmes opvoeren en/of wijzigingen aanbrengen.

[11] Hoe ervaren potentiele gebruikers het Algoritmeregister? · Algoritmes (pleio.nl)
[12] Account aanmaken en gebruik maken van het Algoritmeregister · Algoritmes (pleio.nl)

Aansluiting API:
Publicatie via de API[13] kan *na de aansluitsessie* georganiseerd worden. Er zal daarvoor online afstemming tussen developers van ICTU en die van de organisatie plaatsvinden.

Ad-hoc support:
Nadien kan de organisatie ad-hoc supportsessies aanvragen voor technische ondersteuning via devops@ictu.nl, net zolang tot het proces helemaal werkt.

6.3 Doorlooptijden publicatie

Wanneer een organisatie eenmaal een account heeft, kan zij toevoegingen en/of wijzigingen zelfstandig invoeren wanneer gewenst. Wanneer een algoritme helemaal naar tevredenheid is dan kan de organisatie het algoritme vrijgeven voor publicatie.
De afhandeling hiervan gaat als volgt:

1. Vrijgave van een toevoeging of wijziging door de algoritmehouder.
2. Na elke vrijgave krijgt devops@ictu.nl automatisch een notificatie.
3. Afhandeling kost vervolgens maximaal 1 werkdag*.

** We streven naar snellere afhandeling, maar nieuwe aanleveringen en wijzigingen moeten handmatig gecheckt worden.*

6.4 Noodprocedure

In sommige gevallen kan het nodig zijn met spoed een wijziging door te voeren.
De afhandeling hiervan gaat als volgt:

1. De organisatie maakt dit kenbaar bij BZK via algoritmeregister@minbzk.nl.
2. Aanpassing wordt via spoedopdracht van BZK aan ICTU verstuurd via devops@ictu.nl.
3. ICTU voert de gewenste wijziging dan zo snel mogelijk door.
4. Na afloop vindt er nazorg plaats samen met de contactpersoon van de organisatie. Dit betreft een evaluatie en mogelijke verbetermaatregelen.

6.5 Auteursrecht

Om hergebruik niet te belemmeren, wordt aangeleverde data beschikbaar gemaakt onder de Creative Commons licentie CCo. Deze licentie wordt ook aanbevolen in de wet Hergebruik overheidsinformatie.

6.6 Eigenaarschap

BZK of ICTU zal nooit zonder expliciete toestemming zelf wijzigingen in de algoritmebeschrijvingen aanbrengen. De aanleverende partij is en blijft verantwoordelijk voor de beschrijvingen en de correctheid daarvan. Inhoudelijke vragen over een algoritmebeschrijving die mogelijk bij BZK of ICTU binnenkomen worden doorgezet naar de betreffende organisatie.

Algemene vragen over de ontwikkeling en werking van het Algoritmeregister worden wel door BZK en ICTU afgehandeld.

[13] Handleiding API Algoritmeregister · Algoritmes (pleio.nl)

7 Aan de slag met het Algoritmeregister

We ontwikkelen en vullen het Algoritmeregister samen als één overheid. Overheidsorganisaties kunnen van het begin af aan meedoen. Mee-ontwikkelen biedt belangrijke voordelen in de voorbereiding op de publicatie.

7.1 Gefaseerde aanpak

Ervaring opdoen met het beschrijven en publiceren van algoritmes is belangrijk. Op die manier komt er ook meer zicht op wat het betekent om een algoritme in het register op te nemen. We adviseren om zo snel mogelijk een eerste algoritme te publiceren en daarmee het hele proces met alle belanghebbenden in de organisatie te doorlopen. Dit geeft inzicht in hoe de rest aan te pakken. Gebruik vervolgens de prioritering zoals in hoofdstuk 3 wordt toegelicht.

7.2 Meedenken in de community

Het Algoritmeregister is in ontwikkeling. Het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties leidt deze ontwikkeling in samenwerking met andere departementen, uitvoeringsorganisaties en decentrale overheden. Wil je ook meedenken, meld je dan aan op de Pleio omgeving (https://algoritmes.pleio.nl/) of stuur een mail naar algoritmeregister@minbzk.nl

7.3 Decentrale registers

Voor sommige organisaties is het van toegevoegde waarde om naast de aanlevering aan het 'centrale' Algoritmeregister ook algoritmes op de eigen organisatiewebsite te publiceren. Belangrijke beweegredenen hiervoor is de focus op de specifieke doelgroep en organisatiecontext. Er is daar ook plek voor meer uitleg. Om dubbel werk of verschillende standaarden te voorkomen is het principe dat een decentraal register aanvullend is en verwijst naar het 'centrale' register. Het 'centrale' Algoritmeregister is bedoeld voor een groter publiek en daar vind je als bezoeker een totaaloverzicht. Uiteindelijk is het verzoek aan de regering vanuit de Tweede kamer dat er een verplichting komt om aan te leveren aan het Algoritmeregister[14]. We moedigen elke vorm van transparantie aan en de decentrale registers vormen een goede aanvulling.

7.4 Inventariseren, selecteren en publiceren

Het doel is dat alle overheidsorganisaties hun impactvolle algoritmes publiceren in het register. Uiteindelijk wordt de registratie ook wettelijk verplicht. We moedigen alle organisaties aan om te starten met de inventarisatie en publicatie in het register.

[14] Motie Dassen: verzoekt de regering om het gebruik van het door de regering aangekondigde Algoritmeregister voor overheden verplicht te stellen.

Enkele tips

- Neem contact op met de IV-afdeling en eventuele data science teams. Zij beschikken mogelijk over relevante documentatie over algoritmes.
- Neem contact op met de control-afdeling binnen de
- organisatie. Zij leggen vaak al veel zaken vast en kunnen helpen bij een eerste start.
- Neem contact op met de afdeling inkoop, zij hebben inzicht in ingekochte toepassingen waarin mogelijk algoritmes worden gebruikt.
- Kijk in het verwerkingsregister. Hierin staan al verwerkingen waarin persoonsgegevens worden verwerkt en die dus mogelijk impactvolle algoritmes bevatten.
- Neem contact op met de Functionaris Gegevensbescherming (FG) en de Chief Information Security Officer (CISO). Zij hebben vaak al een goed beeld van waar zich mogelijk impactvolle algoritmes bevinden.
- Je hoeft niet meteen alle impactvolle algoritmes te publiceren, begin er met één of enkelen. Stap voor stap kom je er ook en geeft je de mogelijkheid om onderweg te leren.
- Kijk in het register of een andere organisatie een soortgelijk algoritme heeft gepubliceerd en gebruik die input als inspiratie.
- Wellicht weet je dat andere overheidsorganisaties gebruik maken van hetzelfde algoritme. Nodig ze dan uit om deze samen te publiceren en maak afspraken over het beheer van de omschrijving.
- Wacht niet tot het laatste moment – tot de wettelijke verplichting. In deze eerste periode is er veel hulp, kun je leren en mee ontwikkelen.

Voor meer informatie en opties voor ondersteuning, kijk op Algoritmes.pleio.nl, of mail naar algoritmeregister@minbzk.nl.

Bijlage 1:

Voorbeelden

Algoritme	Categorie	Motivatie
Automatische sprekers-vergelijking (NFI)	B	Het proces is impactvol omdat het eindoordeel het verschil kan maken tussen een veroordeling of vrijspraak van een verdachte.
Verwachte inkomsten en uitgaven (ministerie JenV)	C	Het proces heeft geen rechtsgevolgen, maar de organisatie wil transparant zijn over haar inzet van algoritmen
Klantapplicatie WW (uwv.nl)	B	De Klantapplicatie WW zorgt ervoor dat een online aanvraag gemakkelijk en snel wordt verwerkt. Het is impactvol, omdat een besluit wordt genomen op basis van de aanvraag.
Claim Beoordelings- en Borgingssysteem (CBBS) (uwv.nl)	B	Bij het vaststellen van het arbeidsongeschiktheidspercentage wordt gebruik gemaakt van het Claim Beoordelings- en Borgingssysteem (CBBS). Hierin staan beschrijvingen van duizenden functies die in Nederland voorkomen. Het is impactvol, omdat een arbeidsdeskundige van UWV beoordeelt met behulp van het CBBS welke banen geschikt zijn.
Intelligente Verkeersregelinstallaties (Provincies & Gemeenten)	A	iVRI's zijn slimme verkeerslichten. Ze gebruiken informatie van camera's, sensoren op de weg, en zelfs data van onze smartphones en moderne auto's. Met deze informatie kunnen ze beslissen wanneer het licht rood of groen moet zijn. De iVRI's registreren ook wanneer er bijzondere voertuigen aankomen, zoals de hulpdiensten. Ze gebruiken 'machine learning' voor de optimalisatie. Dit betekent dat ze kijken naar wat er in het verleden is gebeurd en daarvan leren om het in de toekomst beter te doen. Dit algoritme valt in categorie A om dat het systeem aan beide dimensies van de definitie van "Hoog risico AI-Systeem" voldoet. Ten eerste is het een autonoom systeem zelf bepaalt welke lichten op rood en welke op groen gaan. Daarnaast gebeurt dit op basis van een machine learning algoritme en in één van de toepassingsgebieden namelijk verkeersveiligheid.
Gladheid meldsysteem (Provincie Noord-Brabant)	B	Het algoritme gebruikt sensordata om een calculatie te maken voor voorspellingen van gladheidsrisico's. Deze voorspellingen worden gebruikt om te bepalen waar (preventief) gestrooid moet worden, in overleg met meteorologen. Daarnaast kan het algoritme verschillende alarmen geven, bijvoorbeeld bij kans op bevriezing van natte wegdelen of gladheid door condensatie. Dit algoritme valt in B omdat het impact heeft op de weggebruikers van de provinciale wegen en hun veiligheid. Het systeem draait niet autonoom maar wordt als input gebruikt voor een menselijke beslissing.

Bijlage 2:

Uitleg AI-verordening

Per 1 augustus 2024 is de Europese AI verordening in werking getreden. De verordening wordt stapsgewijs van toepassing. Met een beslisboom die in het algoritmekader wordt opgenomen, kan worden besloten binnen welke categorie een bepaald AI systeem / algoritme valt.

Definitie Hoog risico AI systemen

De definitie van hoog-risico AI-systemen in de AI-verordening is cumulatief. Om een algoritme te bestempelen als hoog risico AI-systeem moet aan de volgende eisen worden voldaan. Deze eisen zijn:

1. het AI-systeem valt onder de definitie van AI-systemen in artikel 3 lid 1 van de verordening, en
2. het AI systeem valt onder artikel 6 lid 1 van de AI verordening; of
3. het AI-systeem wordt in één van de toepassingsgebieden van ANNEX III ingezet.

Stap 1: Is het een AI-systeem?
In deze eerste stap moet worden bepaald of het algoritme een AI-systeem in de zin van de AI-verordening is of niet. Deze classificatie is een binaire keuze, er is sprake van een AI-systeem of er is geen sprake van een AI-systeem.

Artikel 3 lid 1 AI verordening[15]:
"AI-systeem": een op een machine gebaseerd systeem dat is ontworpen om met verschillende niveaus van autonomie te werken"

Het AI-systeem heeft betrekking op alleen de software en hardware van algoritmes, niet op menselijk handelen. De verschillende niveaus van autonomie berusten op de mate van onafhankelijkheid waarmee een systeem zonder menselijk handelen zichzelf operationaliseert en verbetert. Deterministische systemen als rule-based, die gebruik maken van regels die exclusief door mensen zijn geprogrammeerd, vallen buiten de definitie van de AI verordening.

Verder bepaalt de definitie van artikel 3 m.b.t. AI systeem "(...) *en dat na het inzetten ervan aanpassingsvermogen kan vertonen, en dat, voor expliciete of impliciete doelstellingen, uit de ontvangen input afleidt hoe output te genereren zoals voorspellingen, inhoud, aanbevelingen of beslissingen die van invloed kunnen zijn op fysieke of virtuele omgevingen*".

AI-systemen die uitsluitend door natuurlijke personen vastgestelde regels gebruiken om automatisch verrichtingen uit te voeren, mogen niet als een AI-systeem worden beschouwd.

Ad 2. Artikel 6 van de AI verordening bevat de classificatieregels voor AI-systemen met een hoog risico.

In art. 6 lid 1 wordt bepaald:

1. *Ongeacht of een AI-systeem los van in de punten a) en b) bedoelde producten in de handel wordt gebracht of in gebruik wordt gesteld, wordt een AI-systeem als AI-systeem met een hoog risico beschouwd wanneer aan beide van de volgende voorwaarden is voldaan:*
   (a) *het AI-systeem is bedoeld om te worden gebruikt als veiligheidscomponent van een product of het AI-systeem is zelf een product dat valt onder de in bijlage I opgenomen harmonisatiewetgeving van de Unie;*
   (b) *voor het product waarvan het AI-systeem de veiligheidscomponent op grond van punt a) vormt of voor het AI-systeem als product zelf moet een conformiteits-beoordeling door een derde partij worden uitgevoerd met het oog op het in de handel brengen of in gebruik stellen van dat product op grond van de in bijlage I opgenomen harmonisatiewetgeving van de Unie.*

[15] https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/HTML/?uri=OJ:L_202401689#d1e2976-1-1

De bijlage I waar naar wordt verwezen in art. 6 lid 1 ad a (harmonisatiewetgeving) is hier niet verder opgenomen vanwege ruimtebeperkingen. We verwijzen u naar de AI Verordening.

Ad 3. Of is het AI-systeem operationeel in één van de toepassingsgebieden van Bijlage III?

In artikel 6 lid 2 wordt bepaald:

"*Naast de in lid 1 bedoelde AI-systemen met een hoog risico worden ook AI-systemen zoals bedoeld in bijlage III als AI-systeem met een hoog risico beschouwd*".

Dit gaat over de context waarbinnen het AI systeem functioneert en die relevant is voor de bepaling of het hoog risico is. . :

In bijlage III staan de AI-systemen met een hoog risico benoemd:

1. Biometrie, voor zover het gebruik ervan is toegestaan op grond van het toepasselijke Unierecht of nationale recht:
   (a) systemen voor biometrische identificatie op afstand. Dit geldt niet voor AI-systemen die bedoeld zijn om te worden gebruikt voor biometrische verificatie met als enig doel te bevestigen dat een specifieke natuurlijke persoon de persoon is die hij of zij beweert te zijn;
   (b) AI-systemen die bedoeld zijn om te worden gebruikt voor biometrische categorisering op basis van gevoelige of beschermde eigenschappen of kenmerken, of op basis van wat uit die eigenschappen of kenmerken wordt afgeleid;
   (c) AI-systemen die bedoeld zijn om te worden gebruikt voor emotieherkenning.

2. Kritieke infrastructuur: AI-systemen die bedoeld zijn om te worden gebruikt als veiligheidscomponent bij het beheer of de exploitatie van kritieke digitale infrastructuur, wegverkeer of bij de levering van water, gas, verwarming en elektriciteit.

3. Onderwijs en beroepsopleiding:
   (a) AI-systemen die bedoeld zijn om te worden gebruikt voor het bepalen van toegang of toelating tot of het toewijzen van natuurlijke personen aan instellingen voor onderwijs en beroepsonderwijs op alle niveaus;
   (b) AI-systemen die bedoeld zijn om te worden gebruikt voor het evalueren van leerresultaten, ook wanneer die resultaten worden gebruikt voor het sturen van het leerproces van natuurlijke personen in instellingen voor onderwijs en beroepsonderwijs op alle niveaus;
   (c) AI-systemen die bedoeld zijn om te worden gebruikt voor het beoordelen van het passende onderwijsniveau dat een persoon zal ontvangen of waartoe hij toegang zal hebben, in het kader van of binnen instellingen voor onderwijs en beroepsonderwijs op alle niveaus;
   (d) AI-systemen die bedoeld zijn om te worden gebruikt voor het monitoren en detecteren van ongeoorloofd gedrag van studenten tijdens toetsen in de context van of binnen instellingen voor onderwijs en beroepsonderwijs op alle niveaus.

4. Werkgelegenheid, personeelsbeheer en toegang tot zelfstandige arbeid:
   (a) AI-systemen die bedoeld zijn om te worden gebruikt voor het werven of selecteren van natuurlijke personen, met name voor het plaatsen van gerichte vacatures, het analyseren en filteren van sollicitaties, en het beoordelen van kandidaten;
   (b) AI-systemen die bedoeld zijn om te worden gebruikt voor het nemen van besluiten die van invloed zijn op de voorwaarden van arbeidsgerelateerde betrekkingen, de bevordering of beëindiging van arbeidsgerelateerde contractuele betrekkingen, voor het toewijzen van taken op basis van individueel gedrag of persoonlijke eigenschappen of kenmerken, of voor het monitoren en evalueren van prestaties en gedrag van personen in dergelijke betrekkingen.

5. Toegang tot en gebruik van essentiële particuliere en publieke diensten en uitkeringen:
   (a) AI-systemen die bedoeld zijn om door of namens overheidsinstanties te worden gebruikt om te beoordelen of natuurlijke personen in aanmerking komen voor essentiële overheidsuitkeringen en -diensten, waaronder gezondheidsdiensten, of om dergelijke uitkeringen en diensten te verlenen, te beperken, in te trekken of terug te vorderen;
   (b) AI-systemen die bedoeld zijn om te worden gebruikt voor het beoordelen van de kredietwaardigheid van natuurlijke personen of voor het vaststellen van hun kredietscore, met uitzondering van AI-systemen die gebruikt worden om financiële fraude op te sporen;
   (c) AI-systemen die bedoeld zijn om te worden gebruikt voor risicobeoordeling en prijsstelling met betrekking tot natuurlijke personen in het geval van levens- en ziektekostenverzekeringen;

(d) AI-systemen die bedoeld zijn om noodoproepen van natuurlijke personen te evalueren en te classificeren of om te worden gebruikt voor het inzetten of het bepalen van prioriteiten voor de inzet van hulpdiensten, onder meer van politie, brandweer en ambulance, alsook van systemen voor de triage van patiënten die dringend medische zorg behoeven.

6. Rechtshandhaving, voor zover het gebruik ervan is toegestaan op grond van het toepasselijke Unierecht of nationale recht:
   (a) AI-systemen die bedoeld zijn om door of namens rechtshandhavingsinstanties, of door instellingen, organen of instanties van de Unie ter ondersteuning van rechtshandhavingsinstanties of namens hen, te worden gebruikt om het risico te beoordelen dat een natuurlijke persoon het slachtoffer wordt van strafbare feiten;
   (b) AI-systemen die bedoeld zijn om door of namens rechtshandhavingsinstanties of door instellingen, organen of instanties van de Unie ter ondersteuning van rechtshandhavingsinstanties te worden gebruikt als leugendetector of soortgelijke instrumenten;
   (c) AI-systemen die bedoeld zijn om door of namens rechtshandhavingsinstanties of door instellingen, organen of instanties van de Unie ter ondersteuning van rechtshandhavingsinstanties te worden gebruikt om de betrouwbaarheid van bewijsmateriaal tijdens het onderzoek naar of de vervolging van strafbare feiten te beoordelen;
   (d) AI-systemen die bedoeld zijn om door of namens rechtshandhavingsinstanties of door instellingen, organen of instanties van de Unie ter ondersteuning van rechtshandhavingsinstanties te worden gebruikt om te beoordelen hoe groot het risico is dat een natuurlijke persoon (opnieuw) een strafbaar feit zal plegen, niet uitsluitend op basis van profilering van natuurlijke personen als bedoeld in artikel 3, punt 4, van Richtlijn (EU) 2016/680, of om persoonlijkheidskenmerken en eigenschappen of eerder crimineel gedrag van natuurlijke personen of groepen te beoordelen;
   (e) AI-systemen die bedoeld zijn om door of namens rechtshandhavingsinstanties of door instellingen, organen en instanties van de Unie ter ondersteuning van rechtshandhavingsinstanties te worden gebruikt om natuurlijke personen te profileren als bedoeld in artikel 3, punt 4, van Richtlijn (EU) 2016/680, tijdens het opsporen, onderzoeken of vervolgen van strafbare feiten.

7. Migratie-, asiel- en grenstoezichtsbeheer, voor zover het gebruik ervan is toegestaan op grond van het toepasselijke Unierecht of nationale recht:
   (a) AI-systemen die bedoeld zijn om door of namens bevoegde overheidsinstanties of door instellingen, organen of instanties van de Unie te worden gebruikt als leugendetector of soortgelijke hulpmiddelen;
   (b) AI-systemen die bedoeld zijn om door of namens bevoegde overheidsinstanties of door instellingen, organen of instanties van de Unie te worden gebruikt om risico's te beoordelen, waaronder een veiligheidsrisico, een risico op illegale migratie of een gezondheidsrisico, uitgaat van een natuurlijke persoon die voornemens is het grondgebied van een lidstaat te betreden of dat heeft gedaan;
   (c) AI-systemen die bedoeld zijn om door of namens bevoegde overheidsinstanties of door instellingen, organen of instanties van de Unie te worden gebruikt om bevoegde overheidsinstanties bij te staan bij de behandeling van aanvragen voor asiel, visa of verblijfsvergunningen en bij de behandeling van aanverwante klachten in verband met het al dan niet in aanmerking komen van de natuurlijke personen die een aanvraag voor een status indienen, met inbegrip van hieraan gerelateerde beoordelingen van de betrouwbaarheid van bewijsmateriaal;
   (d) AI-systemen die bedoeld zijn om door of namens bevoegde overheidsinstanties, of door instellingen, organen of instanties van de Unie, te worden gebruikt in het kader van migratie-, asiel- of grenstoezichtsbeheer, met het oog op het opsporen, herkennen of identificeren van natuurlijke personen, met uitzondering van de verificatie van reisdocumenten.

8. Rechtsbedeling en democratische processen:
   (a) AI-systemen die bedoeld zijn om door of namens een gerechtelijke instantie te worden gebruikt om een gerechtelijke instantie te ondersteunen bij het onderzoeken en uitleggen van feiten of de wet en bij de toepassing van het recht op een concrete reeks feiten of om te worden gebruikt op soortgelijke wijze in het kader van alternatieve geschillenbeslechting;
   (b) AI-systemen die bedoeld zijn om te worden gebruikt voor het beïnvloeden van de uitslag van een verkiezing of referendum of van het stemgedrag van natuurlijke personen bij de uitoefening van hun stemrecht bij verkiezingen of referenda. Dit geldt niet voor AI-systemen aan de output waarvan natuurlijke personen niet rechtstreeks worden blootgesteld, zoals instrumenten die worden gebruikt om politieke campagnes te organiseren, te optimaliseren of te structureren vanuit administratief of logistiek oogpunt.

Bijlage 3:

Relatie AVG

Er zijn twee aanknopingspunten in de Algemene Verordening Gegevensverwerking van algoritmes die impact hebben op betrokkenen en daarmee thuishoren in categorie B. Zie voor meer informatie bijlage 3.

1. Artikel 22 (1)

Artikel 22(1) AVG betreft het verbod op volledig automatische besluitvorming resulterende in rechtsgevolgen.

Tussen september en december 2023 wordt een eerste uitspraak van het Europees hof van de Europese Unie verwacht waarin het verbod van automatische besluitvorming artikel 22 nader zal worden uitgelegd. In het advies van de Advocaat-Generaal staat dat voorspellingen op de kredietwaardigheid van natuurlijke personen, die voor 80% worden overgenomen door een kredietverlener, ook onder het verbod vallen.

In casu vindt het rechtsgevolg plaats voordat het uiteindelijke besluit van een mens wordt gemaakt. Hierdoor wordt de definitie van betekenisvolle menselijke tussenkomst nauwer uitgelegd dan voorheen. In dit geval is er dus sprake van significante impact op de uitkomst en valt een algoritme dat op deze wijze werkt in categorie B en hoort dus in het Algoritmeregister thuis.

2. Artikel 35

Artikel 35 van de AVG omschrijft welke persoonsverwerkingen vallen onder de categorie hoog risicoverwerkingen. Bij zulke verwerkingen dient ook een gegevenseffectbeoordeling plaats te vinden.

Dit is onder andere het geval bij verwerkingen wanneer gebruik wordt gemaakt van automatische besluitvorming, nieuwe technologieën worden toegepast of grootschalige verwerkingen plaatsvinden van persoonsgegeven.

Handreiking Algoritmeregister

Mei 2025 | Versie 1.3